

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060101

DOM
2015-06-15
Stockholm

Mål nr
M 8644-14

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2014-09-02 i mål nr M 59-14,
se bilaga

KLAGANDE

1. J A
2. S L
3. B H
4. B W
5. L I
6. S I
7. D L
8. U B
9. B M S
10. O S
11. M O

MOTPARTER

1. JM Granit AB
Ombud: T L

2. Länsstyrelsen i Skåne län

SAKEN

Tillstånd till täktverksamhet på fastigheten X i Kristianstads kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med upphävande av mark- och miljödomstolens dom och miljöprövnings-
delegationens, Länsstyrelsens i Skåne län, beslut den 5 december 2013 i ärende dnr
551-4826-2013 avslår Mark- och miljööverdomstolen JM Granit AB:s
ansökan om tillstånd att bedriva täktverksamhet.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

J A, B H, L I, S I, S L, D L, U B, B M S, M O, O S och B W (S I m.fl.) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva miljöprövningsdelegationens, Länsstyrelsens i Skåne län, och mark- och miljödomstolens avgöranden samt avslå JM Granit AB:s ansökan om tillstånd till verksamheten.

JM Granit AB (bolaget) och **Länsstyrelsen i Skåne län** (länsstyrelsen) har motsatt sig ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

S I m.fl har åberopat vad de tidigare anfört i målet samt tillagt följande.

Det är inte god hushållning med en unik och ändlig naturresurs att öppna ytterligare en täkt på Vångaberget. Den som riksintresse klassade röda vånggraniten kommer att exporteras och alltså inte användas inom landets gränser. Att graniten har stor betydelse för landets försörjningsberedskap vad avser byggnadssten utgjorde ett av flera motiv till utpekandet som riksintresse. Export av sten för utländska projekt omfattas inte av försörjningsberedskapen. Enligt ansökan av JM Granit AB kommer den årliga produktionen av 3 000 ton blocksten att medföra 27 000 ton krossad sten som kommer att levereras till kunder inom Sverige. Det finns redan enorma mängder skrotsten på Vångaberget från gamla brott.

Förutom riksintresset för värdefulla ämnen eller material omfattas området för bergtäkten av riksintresse för naturvård och friluftsliv. Ivösjöområdet är därutöver ett Natura 2000-område. Varken i miljöprövningsdelegationens eller mark- och miljödomstolens avgöranden finns avvägningar mellan riksintressena. Bolagets verksamhet kommer att bedrivas på Vångabergets sluttning ner mot Ivösjön. Redan idag bedriver Rock Armour Trading AB och Bröderna Björklunds Grus AB verksamhet på Vångaberget. Om JM Granit AB och dessa bolag samtidigt bedriver

krossverksamhet och knackar sten vore det förödande för ljudmiljön i området. Det ihållande ljudet från stenknackning är ett mycket störande inslag i upplevelsen av ett för övrigt tyst, småskaligt och sällsynt vackert landskap.

De klagande är boende utmed Kädarpsvägen och Bergavägen samt vid Kädarpsvägens utfart mot väg 2070. Kädarpsvägen och Bergavägen är grusvägar upplåtna till en bredd av 3,2 m. De är enskilda vägar som tillsammans utgör Kädarp-Romelstorps vägförening. Tillåten hastighet är 70 km i timmen. Bergtäkterna och deras följdverksamheter med transporter av reststensprodukter är helt dominerande på vägen. Väg 2070 är ca 5,5 m bred och asfalterad, men är dåligt underhållen. Stora skador har uppstått som en följd av den tunga lastbilstrafiken från Vångaberget. Bullret från lastbilstrafiken förbi bostäderna är dominerande.

Transporter av blocksten och reststen sker idag från de tillståndsgivna verksamheterna för Emmaboda Granit AB och Swimpex Granit AB samt den av Rock Armour Trading anmälda verksamheten. Transporterna från Emmaboda Granit AB:s verksamhet utförs delvis av Bröderna Björklunds Grus AB. Störningarna av trafiken är varken ringa eller helt tillfälliga och trafikintensiteten kan periodvis vara mycket högre än under andra perioder. Vid beräkning av trafikintensiteten bör därför värsta scenariet utgöra utgångspunkt. Med tillståndsgiven, anmäld och av JM Granit AB sökt verksamhet kan antalet fordonsrörelser beräknas enligt följande, varvid hänsyn även tagits till övrig tung trafik som servicetransporter, skogs- och lantbrukstransporter m.m.

Emmaboda Granit AB

enligt tillstånd 2008-12-11

Blocksten	6	
Reststen	22	ca 11 söderut

Emmaboda Granit AB

enligt tillstånd 2011-05-26

Blocksten	10	
Reststen	30	ca 30 söderut

Swimpex Granit ABEnligt tillstånd 2008-12-04

Blocksten, reststen m.m.	4	4 söderut
--------------------------	---	-----------

Uppskattning av övrigtung trafik

	15	15 söderut
--	----	------------

JM Granit AB

Blocksten och reststen	10	10 söderut
------------------------	----	------------

Rock Armour Trading AB

Reststen	40	20 söderut
----------	----	------------

<u>Totalt</u>	137	90 söderut
---------------	-----	------------

Vid beräkningen har utgångspunkten varit den maximala produktionskapaciteten enligt tillstånd och ansökningar samt 220 arbetsdagar per år och en lastkapacitet om 30 ton per bil. Med en beräknad arbetstid om 11 timmar per dag (kl 07:00-18:00) innebär 90 fordonsrörelser söderut en transport var 7:e minut.

Mark- och miljödomstolen har utgått från av Trafikverket utgivna råd för vägtrafik avseende tillämpningen av infrastrukturpropositionens 1996/97:53 riktvärden, som anger att som utgångspunkt bör den maximala ljudnivån 70 dB(A) inte överskridas vid uteplats vid bostäder. Trafikverkets riktlinjer anger att överskridande får ske högst 5 gånger per trafiktimme, dvs. en gång var 12:e minut. De ifrågasätter om Trafikverkets råd bör tillämpas som vägledning. Med den ovan redovisade beräkningen överskrider emellertid riktlinjerna i Trafikverkets råd. Ytterligare transporter förbi de klagandes fastigheter är därför otänkbara.

Mark- och miljödomstolen har vid sin beräkning utgått från att befintligt antal fordonsrörelser är 44 per dygn, transporter utförda av Rock Armour oräknade, och kommit fram till att tillkommande 5 uttransporter från JM Granit AB: s verksamhet innebär 49 fordonsrörelser. Eftersom 5 uttransporter innebär 10 fordonsrörelser borde det rätteligen vara 54 fordonsrörelser, dvs. en var 13:e minut. Mark- och miljödomstolen har antagit att hälften av fordonsrörelserna, dvs. 27, sker söderut, men

har inte tagit hänsyn till fordonsrörelser från övrig tung trafik. Det saknas också grund anta att hälften av transporterna kommer att gå söderut eftersom inget föreskrivits om detta.

Det är fråga om en enskild grusväg i en mycket lantlig och småskalig miljö som är relativt tyst och opåverkad av bulleralstrande verksamheter. Grusvägen utsätts för mycket slitage genom att dagligen ta emot ett stort antal tunga transporter som orsakar håligheter och ojämnheter. Bilarna hörs långt innan fastigheterna passeras och de utsätts för buller och skrammel från stålflaken. Till detta kommer inbromsningar och accelerationer vid utfarten till väg 2070 där skrikande bromsar och ojämnheter förstärker störningen. Lastbilarna håller genomgående för hög hastighet. Utöver bullret tillkommer vibrationer och damning. Att förebygga damning skulle innebära vattning i stort sett dagligen och vattenbegjutning av transporterna borde föreskrivas. Det trafikbuller som de utsätts för från den tunga trafiken på Kädarpsvägen och Bergavägen är påtagligt och störande. De flesta bostäderna längs vägen har sina sovrum och vardagsrum 10 till 20 m från vägbanan. För den närmsta bostaden är avståndet 3-4 m. Då de tunga transporterna passerar torde ljudnivån i rummen överstiga 45 dB maximalt ljud, vilket Folkhälsomyndigheten i sina råd anger innebär olägenhet för människors hälsa.

Att det är tekniskt möjligt att åstadkomma godtagbara utfartsvägar innebär inte att man kan förutsätta att en väg kan anläggas. Markägarna kan motsätta sig vägdragning och hindra en anläggningsförrättning. Det kan befaras att det tar avsevärt längre tid än tre år innan vägen kan anläggas. Angivandet när slutligt vägval ska inges kan inte anses utgöra ett försiktighetsmått som gör etableringen tillåtlig. Det ska föreligga ett verkligt behov att starta en verksamhet för att erforderliga försiktighetsmått ska kunna uppskjutas. Störningarna från lastbilstrafiken är redan idag så stora att ytterligare tung trafik inte kan tillåtas. Etableringen strider också i övrigt mot de övergripande målen och mot hänsynsreglerna i miljöbalken.

B W och B H har dessutom tillagt följande.

De har som boende på fastigheten Y under de senaste åren noterat fogsprickor m.m. i tegelfasaden. Enligt fackmän kan skadorna ha uppkommit till följd av de stötvågor och vibrationer som de tunga godstransporterna ger upphov till. Vibrationer i samband med sten- och grustransporter kan förnimmas i sängar på husets ovanplan 20 m från vägen. Villkor borde föreskrivas om att huvudsakligen all trafik förläggs norröver via väg 2072 i väntan på nya vägalternativ. Väg 2072 ligger 2 km från stenbrotten medan väg 2070 ligger 4 km därifrån. Sedan årsskiftet har grävningsarbeten för fibernät gjort vägkanterna utmed Kädarpsvägen svagare och medfört att det finns rasrisker.

Länsstyrelsen har anfört följande.

Den aktuella verksamheten kan med de villkor och begränsningar som gäller enligt miljöprövningsdelegationens beslut den 5 december 2013 bedrivas utan att olägenheter av väsentlig betydelse uppstår. Problematiken gällande transporter har accentuerats i samband med uttransport av en mycket stor mängd reststen av ett annat bolag efter anmälan till miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Bolaget har anfört följande.

Klagandena har i flera avseenden räknat transporterna dubbelt. Den volym som transporteras kan inte bli större än den volym som den tillståndsgivna brytningen vid Vångaberget innefattar. Bolaget beräknar antalet genomsnittliga transportrörelser per dag enligt följande. Vid beräkningen har utgångspunkten varit tillståndsgiven brytning vid Vångaberget samt att antalet arbetsdagar per år är 220. Redovisningen baseras vidare på blockstenstransporter med 27 ton per transport respektive reststen/krossmaterial med 30 ton per transport. Det övervägande antalet transporter sker under ca 10 timmar per arbetsdag.

Bolag	Tillståndsgiven max-volymp/år	Transport per adg (t o r)
Emmaboda Granit AB 2008	80 000 ton	Block 1,34 Reststen 10,90
Emmaboda Granit AB 2011	100 000 ton	Block 1,68 Reststen 13,63
Swimpex Granit AB	30 000 ton	Block 1,01 Reststen 3,64
Rock Armour Trading AB		Reststen 20
Totalt	210 000 ton	52,2 transporter/arbetsdag

När det gäller reststen från Emmaboda Granit AB:s och Swimpex Granit AB:s brytning så levereras reststenen i nuläget av Bröderna Björklunds Grus AB eller så har reststenen lagts på deponier i anslutning till täkterna. Fram till dess att Mark- och miljööverdomstolen nyligen meddelade beslut beträffande Rock Armour Trading AB:s verksamhet har reststen även levererats till det bolaget som köper reststen till ett tillfälligt projekt. Direkförsäljning från stenbrotten förekommer ytterst sällan. Även om reststen skulle fortsätta levereras till Rock Armour Trading AB så innebär den redovisade beräkningen den maximala uttransport som kan ske från befintliga täkter på Vångaberget. Rock Armour Trading AB har kört sina transporter projektvis under kort tid. Genom Mark- och miljööverdomstolens beslut har Rock Armour Trading AB:s transporter begränsats så att transporttopparna försvinner.

Bolaget har sökt tillstånd att bryta högst 30 000 ton per år. Av denna volym beräknas 90 procent, dvs. 27 000 ton utgöra reststen och 3 000 ton blocksten. Med 30 ton per transport för krossat material och 27 ton per transport blocksten blir tillkommande transporter av reststen och blocksten 900 respektive 111 transporter per år, totalt 1011 transporter vid maximal produktion. Fördelat på 220 arbetsdagar blir det högst 4,59 transporter per dag. Transporter till och från täkterna vid Vångaberget är möjliga både söderut och norrut på den samfälliga vägen. Belastningsmässigt över året används respektive riktning lika mycket. På den väg som finns norrut finns också möjlighet att svänga norrut respektive söderut. Uppgiften om att det lagts ut fibernät är inte relevant för frågan om bolagets tillstånd.

Det finns en mycket stor efterfrågan på den unika graniten som bryts vid Vångaberget. Detta styrks av ingivet brev från Hallinders Granit AB som är ett av de ledande försäljningsbolagen av bl.a. granit.

Formuleringen av första meningen i villkor 6 i mark- och miljödomstolens dom bör justeras så att begränsningen av antalet transporter inte bara avser kross- och reststen utan det totala antalet transporter.

Eftersom graniten från Vångaberget bara kan brytas där, finns inte någon alternativ lokalisering. Bolaget har kraftigt reducerat volymen i förhållande till den ursprungliga ansökan. Därmed har störningarna avseende transporterna också begränsats. Bolagets transporter kan inte anses utgöra en sådan olägenhet att bolagets verksamhet inte ska tillåtas. Det pågår härutöver utredning avseende en ny väglösning för samtliga verksamhetsutövare på Vångaberget. Servitut kan dock sökas först sedan bolaget fått tillstånd. Miljöprövningsdelegationens och mark- och miljödomstolens villkor att tillsynsmyndigheten kan besluta om ytterligare försiktighetsmått är därmed ett rimligt villkor och bör ses som en tillräcklig ytterligare försiktighetsåtgärd.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Prövningens omfattning

Den främsta frågan i målet avser om det finns hinder att meddela tillstånd till den sökta bergtäkten med hänsyn till olägenheter för de boendes hälsa på grund av ökat antal transporter till och från bergtäkten. Fråga är också om hushållningen med naturresurser och skyddet av område som är av riksintresse för naturvård och friluftsliv.

Hushållningsfrågorna

Det har i målet framkommit att det redan finns tillståndsgivna bergtäkter i samma område som den sökta och att det i dessa tillstånd saknas särskilda föreskrifter om bullerbegränsning. Bolaget har också uppgivit att det tidigare bedrivits bergtäkt på fastigheten där den sökta bergtäkten är planerad. Det har inte påståtts att materialet

från bergtäkten kan ersättas med ett likvärdigt material. Bolaget har ingivit och åberopat ett intyg som bekräftar att det finns ett intresse för materialet från bergtäkten. På grund av detta bedömer Mark- och miljööverdomstolen att den tillkommande miljöpåverkan av den sökta verksamheten, med de villkor som föreslagits, torde vara begränsad och att det inte finns skäl att ställa krav på en behovsutredning utöver det intyg om intresse för materialet, som bolaget ingett och åberopat.

Transportfrågan

Bolaget har inte ifrågasatt bedömningen att transportererna till och från täkten utgör den dominerande andelen av trafiken på Bergavägen och Kädarpsvägen. Mark- och miljööverdomstolen instämmer vidare i mark- och miljödomstolens bedömning att vid prövningen av olägenheterna ska transportererna till och från samtliga bergtäkter vid Vångaberget beaktas.

Mark- och miljööverdomstolen noterar att mark- och miljödomstolen har bedömt att miljöprövningsdelegationens beslut att meddela tillstånd till den sökta verksamheten kan stå kvar om villkorspunkten 6 avseende transporter ändras i enlighet med mark- och miljödomstolens avgörande.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar emellertid att mark- och miljödomstolens dom till stor del grundas på uppskattning av den frekvens med vilken lastbilarna passerar de fastigheter, vars boende uppger sig vara störda, samt av de bullernivåer som passagera ger upphov till vid och i bostäderna. Mark- och miljödomstolen har hänvisat till ett avgörande av Östersunds tingsrätt i mål nr M 12-11. Mark- och miljööverdomstolen finner inte att det framgått att förhållandena i det målet är så jämförbara med förhållandena i nu aktuellt mål att det kan tjäna till vägledning. Det föreslås inte heller några andra möjliga skyddsåtgärder än en begränsning av antalet transporter. På grund av nämnda omständigheter och med hänsyn till att fråga är om ett tillstånd och det skydd ett sådant innebär mot ytterligare krav på skyddsåtgärder, finner Mark- och miljööverdomstolen att utredningen i nu aktuellt mål inte är tillräcklig för att kunna ta ställning till om olägenheterna från transportererna till och från den sökta

verksamheten kan godtas, ens under den tid som det skulle ta att anlägga en ny transportväg eller bygga om den befintliga.

Mark- och miljööverdomstolen noterar därutöver att mark- och miljödomstolens dom innebär att det råder oklarhet om och när transportvägen kommer att åtgärdas och att det därför är osäkert om regleringen i villkorspunkten 6 kommer att avse endast en begränsad tid såsom uttalats i mark- och miljödomstolens domskäl.

Mark- och miljööverdomstolen bedömer att redan de nämnda omständigheterna utgör skäl att upphäva underinstansernas avgöranden.

Samlad bedömning

På grund av de bedömningar som Mark- och miljööverdomstolen redovisat i domskälen finner Mark- och miljööverdomstolen att underinstansernas avgöranden ska upphävas och att bolagets ansökan ska avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv och Margaretha Gistorp, tekniska rådet Mikael Schultz samt hovrättsassessorn Anita Seveborg, referent.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-09-02
meddelad i
Växjö

Mål nr M 59-14

KLAGANDE

1. J A

2. B H

3. L I

4. S I

5. S L

6. D L

7. U B

8. B M S

9. M O

10. O S

Ombud: B M S

11. B W

Dok.Id 293416

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:30 -

MOTPARTER

1. JM Granit AB

Ombud: T L

2. Länsstyrelsen i Skåne län

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Skåne Län, Miljöprövningsdelegationens beslut 2013-12-05 i ärende nr 551-4826-13, se bilaga 1

SAKEN

Tillstånd till täktverksamhet på fastigheten Kristianstad X

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ändrar Miljöprövningsdelegationens vid Länsstyrelsen i Skåne enbart så att villkor 6 ändras till följande lydelse.

Antalet transporter med krossprodukter ut från verksamhetsområdet begränsas till 25 per kalendervecka, måndag till fredag. Om en vecka innehåller helgdagar eller helgdagsaftnar måndag till fredag ska antalet transporter för den veckan reduceras med fem transporter per sådan dag. Denna begränsning gäller intill dess att en ny utfartsväg till allmän väg har byggts eller befintlig väg har byggts om så att den maximala bullernivån (Fmax) vid bostads uteplats inte överstiger 70 dB(A) till följd av transporter från och till verksamheten.

Nytt villkor (6 a): Tillståndshavaren ska senast utgången av 2015 till tillsynsmyndigheten ge in ett skriftligt förslag till ny vägdragning för uttransport till allmän väg.

Mark- och miljödomstolen delegerar till tillsynsmyndigheten att, om så behövs, besluta om försiktighetsmått vid slutlig vägdragning.

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandena i övrigt.

BAKGRUND

Bolagets ansökan avsåg ett maximalt årligt uttag om 50 000 ton per år. Sedan Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Skåne län (MPD) avslagit ansökan den 24 maj 2012 och beslutet överklagats beslutade mark- och miljödomstolen den 27 februari 2013 att upphäva MPD:s beslut och återförvisade ärendet för utredning av alternativa väglösningar för uttransport av material.

Efter att JM Granit AB (bolaget) ingett en sådan komplettering beslutade MPD den 5 december 2013 om tillstånd för bolaget att på fastigheten Kristianstad X i Kristianstads kommun utta totalt 500 000 ton berg. Det årliga uttaget får uppgå till en sammanlagd kvantitet av 30 000 ton berg. Tillståndet gäller till och med den 31 december 2033. Lagrat material i form av reststen och krossade produkter får uppgå till högst 60 000 ton vid varje tillfälle. Allt lagrat material ska nyttiggöras innan verksamheten avslutas.

Ifråga om transporter från verksamheten ingick i ansökan en utredning om alternativa vägar för uttransport av material. Fem alternativa delsträckor, samt kombinationer av ett par av dessa, föreslogs. Bolaget angav ett kombinationsalternativ som fördelaktigt, men angav också att det kan ta lång tid att genomföra då det kräver förhandlingar och avtal med markägare och vägsamfällighet, samt att bolaget inte anser sig ensamt kunna bära kostnaden. Miljöprövningsdelegationen beslutade att inte reglera frågan om alternativa vägar utan begränsade istället det årliga uttaget av material samt angav följande villkor för antalet transporter för att begränsa störningarna från transporterna.

Villkor 5

Verksamheten inklusive transporter av krossprodukter får endast bedrivas helgfri måndag till fredag mellan kl. 06:00 och 18:00. Krossning får endast ske helgfri måndag till fredag kl. 07:00 och 18:00. Sprängning får ske vardagar mellan kl. 09:00 och 16:00. Utlastning av blocksten samt underhåll och reparationer av maskiner får ske även annan tid.

Villkor 6

Antalet transporter med krossprodukter ut från verksamhetsområdet begränsas till 25 per kalendervecka, måndag till fredag. Om en vecka innehåller helgdagar eller aftnar måndag till fredag ska antalet transporter för den veckan reduceras med fem transporter per sådan dag.

Ett antal sakägare har överklagat beslutet till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

S I m.fl. har yrkat att MDP:s beslut ska upphävas.

Till stöd för yrkandet har i huvudsak anförts följande. På Vångaberget finns för närvarande tre aktörer som har tillstånd enligt miljöbalken för täktverksamhet. De olika aktörerna är Emmaboda Granit AB, Swimpex Granit AB, Björklunds Grus AB och Rock Armour Trading AB. Rock Armour Trading AB bedriver anmälningspliktig verksamhet på platsen. Täktområdet är beläget inom område av riksintresse för naturvård och friluftsliv. Vångabergets röda granit har status som riksintresse avseende värdefulla ämnen eller material. Ett av flera motiv till utpekandet är fyndighetens betydelse för landets försörjningsberedskap. Flera avgöranden i domstol och länsstyrelsen finns rörande det aktuella området. I mål nr M 2424-12 återförvisades målet till Länsstyrelsen i Skåne län då domstolen fann att det förelåg skäl att närmare utreda alternativa väglösningar. Domstolen slog vidare fast att prövningen av målet var beroende av utgången i ärendet hos länsstyrelsen avseende Rock Armour Tradings transporter. Tillståndet till bergtäkten medför en icke acceptabel omgivningspåverkan och skyddet för närboendes hälsa och säkerhet inbegripet miljön, motverkas och skadas. Behovet av ytterligare bergtäkt på Vångaberget har ej påvisats, miljökonsekvensbeskrivningen är bristfällig. De synpunkter som framförts till länsstyrelsen, daterade den 17 september 2013, åberopas i målet. Länsstyrelsens slutsatser är häpnadsväckande och man borde avvaktat prövningen av Rock Armour Trading AB.

Redan i dagsläget besvärar de av icke acceptabla olägenheter orsakade av den tunga trafiken från bergtäkten. Damning, avgaser, vibrationer, trafikbuller och försämrad trafiksäkerhet är det som de besvärar av. Lastbilarna tar hela den samfällda vägens kapacitet i anspråk och väg 2070, vilken ansluter till den samfällda vägen söderut, är både smal och krokig. Transporterna börjar redan innan kl. 06:00 vilket innebär att de väcks av bullret. Den samfällda vägen är 3,2 meter bred och lastbilarnas bredd är 2,60 meter. Foton över trafiksituationen på Bergavägen och Kädarpvägen

bifogas och till överklagandet har bifogats en beräkning av antalet transporter såsom läget var i slutet av år 2011. I JM Granit AB:s ansökan anger man att transportererna ska ske norröver. Av erfarenhet vet de att verksamheterna på Vångaberget transporterar ut sina produkter åt det håll som vid varje enskilt tillfälle passar dem bäst och beroende av trafiksituationen för dagen. Ökar trycket på den norra delen av vägsträckan kan fler väntas köra söderöver förbi dem för att slippa möten. Rock Armour Trading AB:s transporter omfattas inte av något tillstånd eller några medgivanden och de kör det håll som passar dem bäst.

Bolagets vägutredning visade att alternativa tillfartsvägar kan finnas även om de kräver avtal om upplåtelse av mark eller att det annars krävs en ansökan till lantmäteriet om att få bygga väg över annans fastighet med eventuellt förtida tillträde till den mark som behövs. MPD bortser från de olika vägalternativen i sitt beslut. Det är allmänt känt att draging av nya vägar tar tid och resurser i anspråk, men de anser det inte förenligt med de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken att bortse från det resultat som redovisats. MPD skriver i sitt beslut att de befintliga verksamheterna minskat enligt viss uppgift. Det är ytterst märkligt att MPD motiverar sitt beslut på detta sätt utan att redovisa varifrån uppgifterna kommer. Bedömningar som inte grundas på fakta hör inte hemma i ett tillstånd av förevarande art. De tillbakavisar bestämt att trafiksituationen skulle ha förbättrats. Någon utredning och bedömning av behovet av en ny bergtäkt har ej skett i ärendet och det torde vara angeläget med en sådan bedömning. Miljökonsekvensbeskrivningen brister i det hänseendet att transporters påverkan på omgivningen eller hur transportsituationen ser ut totalt sett på Vångabergets tillfartsvägar.

S I m.fl. anser med anledning av Bolagets yttrande att det är vällovligt att Bolaget vill medverka till att på sikt försöka tillskapa en ny transportväg till verksamheterna på Vångaberget. Ett tillstånd för Bolaget torde dock inte kunna påverka övriga aktörers vilja att delta i en sådan lösning då de redan har sina tillstånd respektive medgivanden och dessa gäller i flera år framöver. Det konstaterar också att övriga verksamhetsutövare dittills, under handläggningen av Bolagets och Rock Armour Trading ABs ärenden inte visat något intresse därav. De vill även påtala att Bolagets uppgifter om att det inte är villkorat hur många transporter per dag som får

ske ang. blocksten så är detta felaktigt. De egna beräkningarna grundar sig nämligen på uppgifter ur ansökningarnas och lyder sålunda under det allmänna villkoret i respektive tillstånd. Att de skulle ha beräknat samma sten två gånger stämmer inte, Rock Armour Trading AB tar, efter vad de fått veta, reststen ur gamla tippar och ny reststen hanteras inte av dem, detta framgår av den förteckning avseende restenshanteringen som de sammanställt. De beräkningar som Bolaget presenterat i sin inlaga är så felaktiga att de, åtminstone i deras ögon, påverkar hela ansökans trovärdighet. Länsstyrelsen har anfört att Bolagets tillstånd innebär en avsevärd begränsning, vad avser transporter, jämfört med vad Bolaget yrkat. Det är ett märkligt påstående med beaktande av att Bolagets ursprungliga ansökan som avsåg bergtäkt på två fastigheter uppgavs att verksamheten genererade 9 uttransporter per dag. Nu beviljas 6 uttransporter per dag från täkt på enbart en fastighet. Länsstyrelsen uttrycker, precis som Bolaget, en felaktig bedömning över transportläget. Samma dag som yttrandet skrivits har noterats 64 passerade lastbilar med släp förbi fastigheterna längs Bergavägen och Kädarpsvägen och vidare ut på väg 2070. Detta är ingen engångsföreteelse och hur länge det kommer att pågå har de ingen uppfattning om. Det är den verklighet de lever i oavsett Bolagets och länsstyrelsens uppfattning.

Länsstyrelsen i Skåne län har i målet yttrat sig enligt det följande. I beslutet till täktverksamheten begränsades antalet transporter till 25 per kalendervecka vilket motsvarar ett medelvärde om högst 5 enkeltransporter per dag (måndag-fredag) med krossprodukter. Därutöver tillkommer enstaka transporter av blocksten (mindre än en per dag i genomsnitt). Tillståndet anger inte i vilken riktning transporter ska ske. Det kan ske både norrut och söderut. Tillståndet innebär en avsevärd begränsning jämfört med vad bolaget har yrkat. Det har under en period varit ovanligt många transporter från Vångaberget i samband med att Rock Armour Trading AB, efter att miljönämnden meddelat försiktighetsmått den 4 maj 2010, transporterat stora mängder reststen från befintliga upplag på Vångaberget. Efter att det inkommit klagomål från boende utmed transportvägen beslutade miljönämnden den 12 april 2012 att begränsa dessa transporter till 60 per dag från den 1 maj 2012 och till 30 per dag från den 1 juli 2012. Rock Armour Trading AB överklagade beslutet till

länsstyrelsen. Länsstyrelsen har i beslut den 25 februari 2014 bl.a. beslutat att antalet enkeltransporter för Rock Armour Trading AB:s verksamhet från och med den 1 april 2014 får uppgå till 25 stycken per kalendervecka, måndagar till fredagar.

Transporter till och från verksamhetsområdet får ske kl. 07:00 och 18:00. Med de begränsningar som nu gäller för övrig verksamhet enligt MPD:s beslut, utan att det innebär några nämndvärda olägenheter för boende utmed transportvägarna.

Länsstyrelsen anser således att MPD:s beslut den 5 december 2013 ska fastställas.

Bolaget har bestritt ändring och, som det får förstås, yrkat att O S och B Hs talan ska avvisas. Bolaget har till stöd för sin talan anfört följande.

O S är inte ägare till fastigheten Z och fastigheten XX finns inte. Om det istället rör sig om fastigheten YY, vilken är

registrerad på O S och B M S så ansluter den fastigheten inte till den väg som avses i överklagandet. B H är inte ägare till fastigheten Y. Bolaget har som avsikt att på sikt försöka tillskapa en ny transportväg där samtliga verksamheter kommer att inbjudas att delta men för att detta ska vara

möjligt måste bolaget ha ett tillstånd för brytning eftersom man annars inte har någon del i verksamheten och därmed inget motiv för när en ny vägdragning ska tas fram. Bolaget är medvetet om att en vägomläggning kommer att ta tid för att få fram mark och servitut för vägrätt. Långsiktigt måste denna vägomläggning ske i samråd med alla aktörer på Vångaberget och för bolaget är det troligtvis en nödvändighet om man vill expandera sin verksamhet i framtiden.

Det aktuella överklagandet berör nio olika fastigheter och på dessa finns fem bostadshus; tre längs Kädarpsvägen och två längs allmänna vägen 2070 (Oppmanna-Barum). I bilagan har man tagit upp avsevärt fler fastigheter i sitt resonemang och då t.o.m. fastigheter som ansluter till Trafikverkets allmänna vägnät. Man har utvidgat sitt resonemang i överklagandet till en vidare krets än vad man har rätt till. Den södra utfartsvägen på Vångaberget som kallas Bergavägen-Kädarpsvägen och som har utfart till den allmänna vägen 2070 har 13 stycken bostadshus där både permanentboende och fritidshus inräknat. Dessa hus har ett avstånd från 3 meter till 110 meter från vägen. På denna väg berörs tre av de överklagande bostadsfastig-

heterna. De andra två överklagande bostadsfastigheterna ligger längs den allmänna vägen 2070. I överklagandet väljer man att helt avsiktligt bortse från att en stor del av transportererna i nuläget går norrut och aldrig passerar deras fastigheter. Blockstenstransportererna går i huvudsak norrut och så blir det för bolagets transporter också. Detta beror på att den norra transportvägen är bredare och mer lättkörd för trailerekipage som huvuddelen av blockstenstransportererna går på. Krossmaterialet går huvuddelen norrut men transporter förekommer även söderut. Bortser man från Rock Armour Trading AB:s transporter går således den största delen av transportererna norrut och belastar alltså inte den södra vägen som avses i överklagandet. Efter beslut från den 14 februari 2014 får Rock Armour Trading AB endast köra fem transporter per dag. Detta innebär att den belastning som de klagande anför i princip försvinner. Eftersom bolagets transporter i huvudsak kommer att gå norrut så innebär det att transportsituationen radikalt förbättras för de klagande längs södra vägen.

En korrekt beräkning avseende tillståndsgivna och anmälningspliktiga verksamheter ska ställas upp utifrån förutsättningar med transportfördelning på 220 arbetsdagar, snittvikt på blockstenstransport på 27 ton per transport och snittvikt på reststen/krossmaterial 30 ton per transport. Utifrån en sådan beräkning anser bolaget att antalet transporter fördelas på de olika verksamhetsutövarna enligt det följande.

Emmaboda Granit AB 2008	2,8
Emmaboda Granit 2011	3,4
Swimpex Granit AB	1
Björklunds Grus AB	15
Rock Armour Trading AB	5 (enl. tidigare beslut 30 st/dag)
Totalt max antal	27,2 st transporter per arbetsdag

Den vägutredning som inlämnats i ärendet hade för avsikt att belysa bolagets olika alternativ gällande framtida väglösningar. Det konstateras också i vägutredningen att det krävs avtal om att få upplåtelse över annans mark alternativt servitutsförrättning. Eftersom markägarna på de mest lämpliga sträckorna inte ställt sig positiva till en ny väg över deras mark så är förutsättningen en

servitutsförrättning. Bolaget kan inte påbörja en sådan process om det inte finns ett tillstånd för täktverksamheten som ger rätt att söka ett servitut för transportvägar. Det är också en ekonomisk fråga då man inte kan förvänta sig av ett nystartat bolag att vägen ska byggas innan verksamheten startar och då speciellt om man inte har ett tillstånd att tillgå. För att en ny transportväg ska få någon effekt för de boende i området ska samtliga verksamheter använda denna väg som transportväg. Sammanfattningsvis anförs att den belastning som skett på de klagandes fastigheter i huvudsak hänger ihop med Rock Armour Trading AB:s transporter. Eftersom länsstyrelsen kraftigt begränsat dessa transporter i sitt beslut från den 14 februari 2014 så är problemställningen i huvudsak utagerad.

Bolaget kan åta sig ett villkor för tillståndet som ska vara att samtliga transporter för blocksten ska gå norrut till vägen Arkelstorp-Vånga via samfälligheten och Romelstorp-svägen. Förutsättningen ska vara att vägen är öppen och farbar. När det gäller transportrörelser så vill Bolaget förtydliga att en transport utgör en in- respektive utgående rörelse. När en genomsnittsräkning gjorts på samtliga tillstånd så tas maximala antalet transporter per år delat med 220 arbetsdagar per år. De boende bortser ifrån att de olika verksamhetsutövarnas tillstånd mestadels är ovillkorade avseende när och i vilken mängd transportererna får gå. Det innebär att när bolagen vill kan de utnyttja en större mängd under en kortare period för att sedan köra mindre under andra perioder. Det klagande tar upp den 11:e och 12:e mars vilka dagar inte är att betrakta som en normalsituation som de vill påskina i sin skrivelse.

DOMSKÄL

Klagorätt

Bolaget har anfört att vissa av de klagande inte skulle vara ägare till de fastigheter som har angivits, vilket får tolkas som ett yrkande om att dessa inte ska anses vara klagoberättigade. För att klagorätt enligt 16 kap. 12 § miljöbalken ska föreligga krävs att en person ska vara berörd av det beslut som gått denne emot. Ifråga om störningar grundar sig alltså inte klagorätten enligt miljöbalken på fastighetsägande utan på störningar för de boende oavsett ägandeförhållandena. Avvisning ska därför inte ske på den grunden. Även följdverkningar av en tillståndsprövad verksamhet

får anses utgöra grund för klagorätt. I detta fall utgör materialtransporterna en icke försumbar andel av störningen från trafiken på Kädarpsvägen/Bergavägen. Även i direkt anslutning till utfarten på den allmänna vägen kan de angivna bergmaterialtransporterna utgöra en väsentlig del av störningen, t.ex. på grund av accelerationsljud. Det kan därför inte uteslutas att verksamheten medför störningar hos de klagande, vilket inte heller har ifrågasatts av Bolaget. Sålunda har de klagande klagorätt, även om deras bostäder är belägna flera kilometer från själva täktverksamheten.

Förutsättningar för tillåtlighet

Mark- och miljödomstolen konstaterar inledningsvis att Bolagets ansökan om uttag av berg från Kristianstad X tidigare varit uppe för prövning i domstolen och att domstolen den 27 februari 2013 beslutade att återförvisa målet för fortsatt handläggning i miljöprövningsdelegationen eftersom att alternativa vägar närmare borde utredas. Det nu överklagade beslutet innebär ett ställningstagande utifrån en inlämnad sådan utredning.

Av 2 kap. 6 § MB framgår att för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Av handlingarna i målet framgår att Bolaget inte angett någon alternativ lokalisering avseende bergtäktsverksamheten med hänsyn till att det på fastigheten finns just det material och den volym som efterfrågats. Av förarbetena till miljöbalken framhålls att en redovisning av alternativ lokalisering kan begränsas av att verksamhetens ändamål ska kunna uppnås. Domstolen finner, med hänsyn till Bolagets beskrivning av nödvändigheten med placeringen på Vångaberget, att någon alternativ placering eventuellt inte varit nödvändig att företa för bergtäkten i sig. Trots detta är platsvalet ändå avgörande för huruvida en verksamhet kan tillåtas eller ej; genom att även omgivningspåverkan på grund av följdverksamheter som ska beaktas. En illa vald lokalisering av en verksamhet kan dock avhjälpas genom försiktighetsåtgärder och således erhålla status som en lämplig lokalisering. Reglering kan dock inte ske direkt av själva följdverksamheterna, utan enbart t.ex.

av upphovet till följdverksamheterna, i detta fall in- och uttransporter från verksamhetsområdet.

Domstolen finner att frågan om den sökta verksamheten kan tillåtas på den aktuella platsen är direkt beroende av huruvida den nu klandrade följdverksamheten, i form av in- respektive uttransporter, kan anses vara godtagbar eller annars utgöra en olägenhet enligt 9 kap. 3 § MB i den omfattning som har tillståndsgivits. Om störningen kan anses utgöra en medicinsk olägenhet enligt 9 kap. 3 § MB och om störningen i så fall inte kan avhjälpas genom skäliga försiktighetsåtgärder enligt 2 kap. 3 § MB och 2 kap. 7 § MB, kan utgången bli den att verksamheten inte får tillåtas på den avsedda platsen.

Miljökonsekvensbeskrivningen avhandlar synbarligen enbart buller från verksamhetsområdet. I målet har inte anförts några bullerberäkningar som även omfattar buller från befintliga aktörers in- och uttransporter vid bostäder. Det får dock anses vara otvistigt att bullret är störande för de klagande.

Alternativ väg

Bolaget har, efter domstolens beslut den 27 februari 2013, gett in en utredning avseende olika vägalternativ för följdverksamheten. Dessa vägalternativ har inte ingående analyserats från störningssynpunkt, utan enbart konstaterats kunna fungera som alternativ ur ett topografisk/geografiskt perspektiv. Domstolen tolkar ändå vägutredningen som att det är tekniskt möjligt att genom om- och tillbyggnader av befintliga vägar åstadkomma utfartsvägar som reducerar de miljömässiga störningarna för boende till acceptabla nivåer, men att bolagets invändningar beträffande ekonomi och tillträde till mark omöjliggör en snar lösning på problemet. I avsaknad av en samordnad lösning med övriga täktverksamheter finner domstolen det vara rimligt att, intill dess att vägfrågan har lösts, begränsa tillståndets omfattning så som miljöprövningsdelegationen har beslutat. Bolaget har även anført att ett tillstånd till utökad verksamhet enligt den ursprungliga ansökan måste ges innan bolaget går vidare med vägfrågan. Denna fråga faller utanför prövningsramen i detta överklagningsmål, eftersom bolaget inte har överklagat begränsningen av tillståndets omfattning, fastmer har bolaget under prövningen frånträtt den delen av ansökan. Generellt sett anser dock domstolen att det måste finnas klarlagt, t.ex.

genom åtaganden ifråga om störningsbegränsningar för följdverksamheter, att verksamheten inklusive följdverksamheter kan bedömas vara tillåtliga enligt miljöbalkens hänsynsregler (se t.ex. MÖD 2007:30).

Transporternas omfattning

Genom yttranden till domstolen har Bolaget åtagit sig att enbart köra lastbilstransporter för blocksten på den norrgående vägen. På så vis skulle färre närboende drabbas av lastbilstrafiken än om transporterna körs i södergående riktning.

Domstolen anser att det inte i första hand är de enstaka transporterna av blocksten som medför trafikbullerproblemen utan reststenstransporterna som är fler till antalet och som innebär en ökning jämfört med tidigare förhållanden. Det är enbart transport av krossmaterial, d.v.s. bearbetad reststen, som har villkorats i det överklagade tillståndet. Domstolen bedömer att bolagets åtagande angående transport av blocksten inte väsentligen ändrar förutsättningarna för trafikbullerstörningar och inte behöver fastställas som ytterligare villkor.

Av utredningen i målet framgår att av det totala antalet transporter från Vångaberget, utöver bolagets verksamhet och Rock Armour Tradings verksamhet, svarar övriga verksamheter för ca 22 tur-och returtransporter per dygn som årsgenomsnitt, dvs. 44 fordonsrörelser. Inklusive transporter enligt villkor för JM Granit AB blir det alltså ca 49 fordonsrörelser per dygn oräknat Rock Armour Tradings transporter. Med de i beslutet angivna arbetstiderna innebär det genomsnittligt en ut- eller intransport per var fjortonde minut. Under kortare perioder kan antalet transporter per dygn dock vara betydligt högre eller lägre. Olika uppgifter har förekommit om andelen transporter som sker via den nu aktuella södra vägen. De boende har antagit att hälften av transporterna körs söderut. Bolaget har framhållit att numera används den norra vägen i högre utsträckning, men det finns inga uttalade åtaganden om det. Om hälften av transporterna går söderut skulle innebära ca 25 fordonsrörelser på den södra utfartsvägen per arbetsdag, motsvarande ca en passage per 26 minuter vid dessa bostäder. Vid tidigare prövningar av övriga täkter i området synes inte transporter utanför respektive verksamhetsområde ha framhållits som något problem.

Mark- och miljödomstolen anser att det från störningssynpunkt är den sammantagna trafiken från tåktområdet som är av betydelse. Redan tidigare var den tunga trafiken av sådan omfattning att störning skulle kunna befaras från bullersynpunkt, sett till de riktvärden som generellt brukar tillämpas. Det framgår att en samordnad väglösning har diskuterats bland verksamhetsutövarna på Vångaberget. Några reella åtaganden om någon samverkanslösning har dock inte framkommit, även om det finns tekniskt sett realistiska alternativa vägdragningar som kan lösa störningssituationen. Miljöprövningsdelegationens beslut att begränsa den ansökta verksamheten intill dess att störningsproblemen har åtgärdats var således riktigt, men frågan är om inskränkningen är tillräckligt långtgående för att begränsa störningarna hos de klagande.

Hur stora störningar kan accepteras

I ett snarlikt mål vid Östersunds tingsrätt (M 12-11, ej prövningstillstånd i miljööverdomstolen) har framkommit att 50 fordonsrörelser per dygn var acceptabelt från störningspunkt under en provtid, med transporter jämnt fördelade mellan syd- och norrgående trafik, under vilken tid ytterligare utredning om alternativa vägdragningar skulle genomföras. Vid vägplanering och vid tillsyn enligt miljöbalken tas vanligen infrastrukturpropositionen 1996/97:53 som utgångspunkt, vilket bl.a. innebär att maximala ljudnivån 70 dB(A) inte ska överskridas vid uteplats vid bostäder. Det sistnämnda kan anses vara en utgångspunkt för vad som kan vara skäligt och tillåtligt vid en tillståndsprövning, men i förevarande mål finns som nämnts inga bullervärden angivna.

Med utgångspunkt i den ovannämnda domen (M 12-11) så är de sammantagna transportererna från redan tillståndsgivna, tidigare befintliga verksamheter och enligt det nu överklagade tillståndet av sådan omfattning att fler än ytterligare någon enstaka transport per dygn inte bör tillåtas intill dess att en ny väg har byggts, och under förutsättning att hälften av transportererna sker söderut.

Det bör då villkoras att ny- eller ombyggd väg ska klara ovannämnda riktlinje på 70 dB(A) maximal bullernivå. Med tanke på störningens karaktär finns det för närvarande inte anledning att även reglera ekvivalen ljudnivå.

Eftersom redan en misstanke om en olägenhet kan utlösa skyddsåtgärder (2 kap. 3 § MB) innebär oklarheterna kring nuvarande störningsnivå att den villkorade omfattningen av transporter endast kan accepteras under en övergångsperiod intill dess att störningarna har åtgärdats, bör en tid anges inom vilken vägåtgärder har genomförts för att begränsningen av fordonsrörelserna ska kunna hävas. Domstolen bedömer att inom drygt tre år bör en lösning vara möjlig att genomföra, och att störningens omfattning kan anses vara acceptabel med en sådan tidsbegränsning.

För att åstadkomma det bör tidpunkt anges för när slutligt vägval ska inges och möjliggöra för tillsynsmyndigheten att besluta om eventuella åtgärder.

Mark- och miljödomstolen finner att villkor nummer 6 enligt miljöprövningsdelegationens beslut bör ändras i enlighet med det ovannämnda.

Vid denna överprövning av ett lämnat tillstånd behöver inte hänsyn tas till eventuellt utrymme för den senare anmälda verksamheten vid Rock Armour Trading AB, som är under samtidig prövning vid domstolen (se Växjö tingsrätt mål M 993-14).

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 23 september 2014.

Anders Enroth

Bruno Bjärnborg

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Anders Enroth, ordförande, och tekniska rådet Bruno Bjärnborg samt de särskilda ledamöterna PerGöran Andersson och Kurt Mattsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Charlotte Scholz.